

Historický exkurz aneb ať žije Eduard Lasker

Šachmaty Riga 5/1976 - K.Kovalevskij

„Váš život pro Caissu by nebyl zbytečným, i kdybyste sehrál pouze jedinou partii s Thomasem.“
M.M.Botvinnik

Bylo by zajímavé, zda se na světě najdou kvalifikovaní šachisté, kteří by neznali skvělou partii Eduarda Laskera.

Eduard Lasker – George Thomas

Holandská obrana

1.d4 e6 2. Jf3 f5 3. Jc3 Jf6 4. Sg5 Se7 5. Sxf6 Sxf6 6. e4 fxe4 7. Jxe4 b6 8. Je5 O-O 9. Sd3 Sb7 10. Dh5 De7

11. Dxd7+!! Kxh7 12. Jxf6++ Kh6 13. Jg4+ Kg5 14. h4+ Kf4 15. g3+ Kf3 16. Se2+ Kg2 17. Vh2+ Kg1 18. 0-0-0# 1-0

Neexistuje skoro žádná učebnice šachové hry, v níž by nebyla uvedena tato skvělá kombinace. Nevynechává ji ani jedna šachová rubrika ve světě. Taková popularita, jak se nezdá stává, věhlasem obrůstá legendami a bajkami. Do jisté míry se podobnému osudu nevyhnula ani partie Ed. Lasker – G. Thomas.

Pokud bychom shromáždili vše, co bylo napsáno o této partii, tak by tento materiál vydal na pěkně tlustou knihu. Ale mezi zrním se nachází tolik vymyšleného, že se člověk nestačí divit. Výběr prvních tahů – nejrůznější a jenom v jakých soutěžích se hrála! V zápase Amerika – Velká Británie a v bleskovém turnaji, v mistrovství Anglie a v kabelovém zápasu USA – Anglie, v mistrovství Londýna atd., apod. Nepoštětilo se ani roku, kdy byla tato partie sehrána: autory a redaktory je používán obzor v rozmezí téměř 20 let. Ale

nejčastěji figurují dvě číselné kombinace: 1912 a 1921. Druhý z nich, očividně rovnou ztrácí právo na existenci, jenom co otevřeme 6. stránku časopisu „Deutsche Schachzeitung“ č. 1 z roku 1913. Tady, pravda, namísto roku je napsáno: „Hrána nedávno v Londýně“. Jako kuriozitu můžeme uvést, že „Deutsche Schachzeitung“ roku 1975 (č. 12, str. 385) dává odkaz na rok ... 1921 (!).

Další pátrání nás přivedlo k publikaci v týdeníku „Deutsche Wochenschach“ č. 49 z roku 1912. K partii č. 4744 je uveden následující zajímavý úvod: „Tato a následující partie byly sehrány v klubu London City, v tak zvané pětiminutové hře, která se hraje s hodinami, ale bez počítání počtu tahů a bez omezení času na přemýšlení, což znamená: každý z hráčů má právo přemýšlet nad tahem ne více než pět minut nad údaj na soupeřových hodinách“. (Limit, který je současným šachistům zcela neznámý!) Dále je uvedena první partie.

G. Thomas – Ed. Lasker

Skotský gambit

1.e4 e5 2.d4 ed 3.c3 d5 4.ed Dxd5 5.cd Jc6 6.Jf3 Sg4 7.Se3 Jf6 8.Jc3 Dh5 9.Se2 Sd6 10.h3 0-0 11.Vc1 Vfe8 12.a3 Vad8 13.Jb5

13. ...Sxf3 14.gf Sf4! 15.Dd3 (15.Sxf4 Dxf3; 15.Db3 a6) Je5 16.Db3 Jxf3+ 17.Kd1 Jxd4 18.Jxd4 Vxd4+ 19.Ke1 Vxe3 bílý vzdal

Jako druhá je uvedena partie se skvělou obětí dámy na h7 (pořadí tahů: 1.d4 e6 2.Jf3 f5 3.Jc3 atd.; závěrečný tah – 18.Kd2 mat).

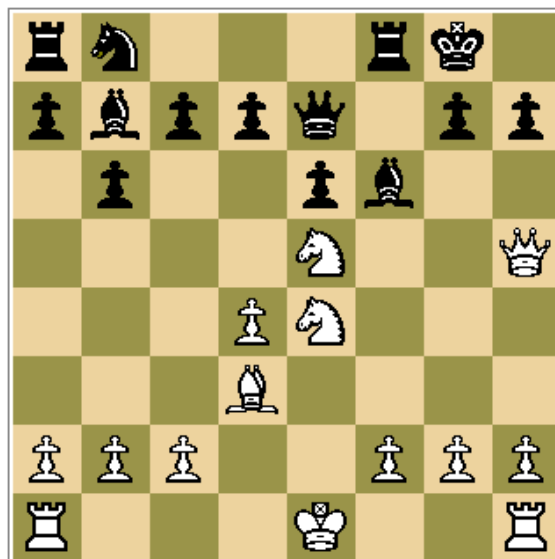
Zdálo by se, že pravda je ustanovena a je možné udělat tlustou čáru za všemi spory na téma „Kde a kdy?“. Ale co na to říká ... sám autor kombinace – mezinárodní mistr Eduard Lasker, který se 3. prosince 1975 dožil 90 (!!) let. Napsal mnoho zajímavých šachových knih a není možné, aby alespoň v jedné z nich nevyprávěl o zrodu jeho šachové perly.

Kdo hledá, nalézá! Staré, ale pravdivé. V knize „Chess for Fun and Chess for Blood“ (Šachy – zábava a šachy – vášně), jejíž první vydání vyšlo v roce 1942 v Americe, na deseti stránkách hovoří o slavné partii. A předchází ji pro nás přezajímavá předmluva:

„Následující partie nebyla turnajovou, ale tak zvaně „pětiminutovou“ partii, tj. partii, hranou s hodinami tak rychle, nebo tak pomalu, jak si přáli partneři, ale s podmínkou, že rozdíl v časových údajích nesměl v žádném okamžiku překročit 5 minut. Takový časový limit na přemýšlení byl velmi populární v šachové klubu londýnského City, kde **byla v roce 1911 sehrána tato partie**. Chovám k ní jakési sentimentální pouto, nejenom proto, že je to nejkrásnější partie, kterou se mně podařilo vyhrát, ale také proto, že to byla první partie, kterou jsem sehrál v Anglii, v den mého příjezdu sem. Po příšerné plavbě přes La Manche, kdy jsem strádal mořskou nemocí a neznal téměř žádné slovo anglicky, jsem, jako vždy v těch případech, kdy jsem se ocitnul v cizí zemi, šel nejdříve do předního šachového klubu, kde může kterýkoliv šachista počítat s přátelskou radou. Představili mě mnoha členům klubu, jejichž jména jsem neznal, a jeden z nich mě vyzval ke hře. Tehdy jsem vůbec nevěděl, že to byl sir George Thomas, přeborník tohoto klubu a později i Anglie. Jeden z členů klubu, který hovořil německy, mně objasnil pravidla „pětiminutovky“ a začali jsme hrát“.

Dále Ed. Lasker podrobně komentuje svou skvělou partii. Zajímavé jsou některé detaily. Za prvé – o pořadí tahů. Podle Laskera bylo takové: 1.d4 f5 2.Jf3 e6 3.Jc3 Jf6 4.Sg5 atd. Za druhé – závěrečný Laskerův tah nebyl 18.0-0-0 mat, ale 18.Kd2 mat. Za třetí – ani k jednomu tahu partie neudělal Lasker žádný znak. Ani hromové 11.Dxh7+ nemá obvyklé

dva vykřičníky. Pozornost zasluhuje poznámka autora k 10. tahu černého.

„Dvojitý napadení na bod h7, kterému překáží pouze můj jezdec na e4, navozuje pochopitelně myšlenku obětovat tohoto jezce jakýmkoliv způsobem pro to, aby otevřel střelci dráhu. Měl jsem pět minut, během nichž bylo zapotřebí se rozhodnout. Byl jsem přesvědčen o tom, že nadešel rozhodující okamžik partie, protože pro zapojení dodatečných sil bych potřeboval nejméně tři tahy, zatímco černý hrozí zahnat mé figury nazpátek prostřednictvím Jb8-c6 nebo g7-g6, nebo d7-d6 a pak zahájit operace na otevřeném sloupci „f“. Oběť jezce na g6 – jako odpověď na g7-g6 – nebude efektivní, neboť černý se může po šachu střelcem nebo dámou bránit ústupem na pole g7. S ohledem na všechny tyto důvody, jsem musel jednat rychle a rozhodně. Tahy jezdcem, přímo se nabízející – jsou Jd6 a Jg5. Po minutovém uvažování jsem je zavrhnul, protože po 11.Jg5 g6 12.Sxg6 hg 13.Jxg6 Dg7 14.Jxf8 Kxf8 nemá bílý útok a zatímco, kdy se v koncovce dva pěšci a věž obvykle jeví jako dostatečný ekvivalent dvěma lehkým figurám, tak ve střední hře se zřídka vyrovnají, kde v důsledku velké bojovosti dvou figur, než jedné, se často pěšci navíc trátí.

Z tohoto důvodu se bude černý vyhýbat výměně dam. Po 15.Jh7+ Ke7 16.Jxf6 Dxf6 17.Dh7+, například, černý nepřestaví dámu. To by dopustilo výměnu dam a přivedlo by ke koncovce, v níž by se dva spojení volní pěšci bílého proměnili ve velmi mocnou hrozbu. Namísto toho černý odpoví 17. ...Kd6 s dalším Ja6 a Vh8, po čemž se může král vrátit na 7. řadu.

Druhý odskok jezdce se ukazuje dočista prohrávajícím, protože po 11.Jd6 g6 12.Jxg6 hg 13.Dxg6+ Dg7 14.Jxb7 mění černý dámy, hraje a7-a5 a poté získává jezdce tahem Va8-a7.

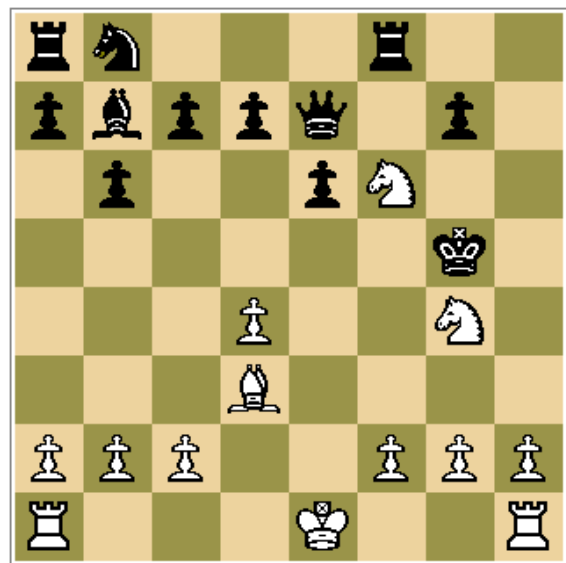
Když jsem se ubezpečil, že příprava, spojená s tahem jezdce, se ukazuje příliš pomalá pro úspěšné zakončení útoku, jsem si všiml, že možná můžu obětovat dámu, se zavlčením krále na diagonálu mého střelce a poté dát dvojšach s drtivým účinkem. Hned jsem viděl, nikoliv bez okamžitého vzrušení, že černý skutečně dostane mat, když po 12.Jf6++ ustoupí král na h8: 13.Je5-g6 dělá tečku. Ale co, pokud král půjde na h6? No copak, šach jezdce z e5 na g4 mu ponechává pouze pole g5, a potom jezdcový a věžový pěšec bílého mohou pokračovat v útoku. Moji pěšci budou kontrolovat všechna černá a střelec bílá pole, na kterých by se chtěl černý král zachránit, takže bude nucený přiblížit se k mému táboru na pole f3. Pak jej můžu zahnat opět střelcem a moje věže nanesou smrtící úder. Protože bude každým tahem postupovat o jednu řadu dopředu, nepředstavovalo pro mě zvláštní obtíže brzy stanovit, že dostane mat za osm tahů ...“.

Závěrem Ed. Lasker píše:

„Za několik let se mně přihodil dojemný případ, spojený s touto partií. Brzy po příjezdu do USA jsem navštívil Brooklynský šachový klub s týmem Manhattanského šachového klubu. Před zahájením zápasu za mnou přišel z diváků starší muž, vytáhl z kapsy novinový výstřížek se zápisem šachové partie a s úsměvem se mě zeptal, jestli ji znám. Podíval jsem se na výstřížek a uviděl jsem, že to byla moje partie se sirem Georgem Thomasem. Neznámý se představil a řekl: „Dovolte mně potřást Vám rukou: Během svého dlouhého života jsem viděl hodně krásných partií, ale tato je nejkrásnější. Přehrávám si ji vždy, když mám špatnou

náladu a ona mě zase udělá šťastným. Vždycky ji nosím s této kapse, přímo na srdci“.

Moje vlastní nadšení z této partie, již několik let zpátky, dostalo skutečně otřeseno. Jednoho krásného dne jsem dostal dopis z Austrálie. Pisatel psal, že mou partii s Thomasem analyzovali v jejich šachovém klubu a přinesla jim mnoho nadšení, nicméně prosí za odpuštění, protože je nucen je rozčarovat tím, že jsem mohl dávat mat svému soupeři za sedm tahů, místo osmi, pokud jsem na to již nepřišel sám. Přiložil následující varianty, kterým musím, bohužel, přiznat, že jsou navšost korektní.

14.f4+! Tento tah vede k cíli nejkratším cestou! Během partie jsem jej neviděl, protože jsem neviděl krásný dvou tahový mat, který by přišel na **14. ...Kxf4 – 15.g3+ Kf3 16.0-0 mat** a pokud se místo toho král vrátí na g5, tak 16.h4 mat.

14. ...Kh4 15.g3+ Kh3 16.Sf1+ Sg2 17.Jf2 mat. 16.0-0 rovněž vede k matu. Jakési nevysvětlitelné estetické záliby, které má očividně většina z nás, udělaly mat, který se přihodil v partii, ještě více krásným“.

Za sebe dodám, že kombinace má ještě jeden krásný duál: po 14.h4+ Kf4 15.g3+ Kf3 rozhoduje také 16.0-0 (nebo 16.Kf1) s dalším 17.Je5 mat nebo 17.Jh2 mat. Přičemž, při tom všem perla Ed. Laskera ani maličko neztrácí lesk.

Eduard Lasker

George Thomas

1894
London 29. 10. 12. City of L. Chess Club
Schwarz: G. V. Thomas.

	WHITE.	BLACK.		WHITE.	BLACK.
1	d2-d4	e7-e6	26		
2	f3-f3	f7-f5	27		
3	f3-e3	g8-f6	28		
4	e1-g5	f8-e7	29		
5	g5xg6	h7xg6	30		
6	e2-e4	f5xe4	31		
7	f3xe4	b7-b6	32		
8	f3-e5	g-o	33		
9	h4-d3	h7-h7	34		
10	d4-h5	d8-d7	35		
11	h5xh7+	h7xh7	36		
12	f4xg4	h7-h7	37		
13	g5-g4+	h7-g5	38		
14	h2-h4+	h5-g4	39		
15	g2-g3+	h7-h7	40		
16	h3-e2+	h7-g2	41		
17	h1-h2+	h7-g1	42		
18	h1-h2+		43		
19			44		
20			45		
21			46		
22			47		
23			48		
24			49		
25			50		

zápis partie Lasker vs Thomas